

rios galas būtų lat. *biete* „ein Kalk-, Lehmschlägel“ ME I 306. Jų šaknies vokalizmų santykis būtų toks, kokį turi, pvz., pr. *playnis*: liet. *pliėnas*, lat. *pliens*, o jungiamąją semantinę grandį sudarytų, gal būt, lat. *bīte* „der Proviantstasack, die Speise-paudele“ ib. 304 (toliau plg. veiksmazodžius *bīt* „schieben“, *bī-d-īd* „schieben, rücken, schiebend stossen“).

S. KARALIŪNAS

DĖL POROS FONETINIŲ REIŠKINIŲ INTERPRETAVIMO

1. Lietuvių literatūrinės kalbos *ie*, *uo* atitikmenys dūnininkų tarmėje

Kad jau XVI a. dūnininkų *i* ~ *y* ir *i* ~ *ie* savo tarimu buvo sutapę, gerai rodo J. Sprogio žodyno¹ duomenys. Čia dūnininkų ploto rusiškai užrašyti vietovardžiai šalia žemaitiškų lyčių su и (=žem. *i*, lk. *ie*) dažnai pateikiami ir su *e*, *ie* (=lk. *ie*), pvz.: Сетова (p. 289), Ситова (p. 290) 'upė, jungianti Paršežerį su Lūkstu'; Скабя пиева (p. 290) (Pavandenės valsčius), Кявлес пивас мишкас (p. 159) (Karšuvos valsčius), Жардинветис (p. 112) 'Kražių valsčiaus dirva', Жардинвиты (p. 112) 'Karšuvos valsčiaus dirva' ir d. kt. Formos su *e*, *ie* (=lk. *ie*) – greičiausiai vietovardžių aukštaitinimo rezultatas. Kad taip turbūt iš tikrųjų yra, rodo šiame žodyne pasitaikantys vietovardžių formų hiperkorektizmai, t. y. vietoj *i* ~ *y* rašymas *e* (= *ie*), pvz.: Ежня (p. 108) = *Yžnė* 'Karšuvos valsčiaus upė' šalia Поижни (p. 246) = *Payžnys* 'Karšuvos valsčiaus dvaras'; Пекойти (p. 225) = *Pykaičiai* 'Pajūrio valsčiaus dvaras' šalia Пикойти (tas pats) ir kt. Vadinasi, jau ir XVI a. dūnininkų šnektų vartotojai negalėjo atskirti jose sutapusių lk. *y* ir *ie* (taip pat *ū* ir *uo*).

Pirmosios užuominos apie dvibalsių *ie*, *uo* atliepimą žemaičių šnektose *i*, *ū* jau randamos A. Šleicherio lietuvių kalbos gramatikoje². Vėliau šį teiginį sukonkretino ir detalizavo J. Juška³. Jis aiškiai paliudytas ir visų žemaičių dūnininkų šnektas tyrinėjusių kalbininkų – K. Jauniaus, A. Salio, J. Gerulio, P. Joniko, V. Grinaveckio, Z. Zinkevičiaus, A. Balašaičio, V. Vitkausko ir kitų darbuose bei leidinio „Lietuvių kalbos tarmės“ palyginti kvalifikuotai užrašytuose šių šnektų tekstuose⁴. Tačiau kalbininkas A. Girdenis šio sutapimo nepripažįsta. Straipsnyje „Ką turi dūnininkai vietoj literatūrinės kalbos *ie*, *uo*“⁵ jis siekia patikrinti, ar „bendrines lietuvių kalbos *ie*, *uo* atitikmenys žemaičių dūnininkų tarmėje yra ilgi monoftongai *i*, *ū*, nesiskiria nuo ilgųjų *ī*, *ū* = *y*, *ū*“ (p. 143). Tam reikalui buvo parinktos, kaip straipsnio autorius nurodo, „žodžių poros, kurias bendrinėje kalboje ir aukštaičių tarmėje skiria tik *ie*: *ī*, *uo* : *ū* opozicijos: *grūdās* : *grūdās*, *kuōdās* : *kūdās* „liesas“, *lieti* :

¹ Žr. Географический словарь древней жомойтской земли XVI столетия, Составленный Иваном Яковлевичем Спрогим, Вильна, 1888, 363 стр.

² Žr. Handbuch der litauischen Sprache von August Schleicher, I, Grammatik, Prag, 1856, p. 5.

³ Žr. Jon's Juszka, Kalbos lėtuviszko lėžuov'o ir lėtuviszkas statraszimas arba ortograpija, Peterburge, 1861, p. 12, 14.

⁴ Žr. LKT, p. 93–129.

⁵ Žr. A. Girdenis, Ką turi dūnininkai vietoj literatūrinės kalbos *ie*, *uo*, „Baltistica“ VI(2), 1970, p. 143–146.

lŷti, rŷetas : rŷtas, ŷiedŷukas : ŷydykas, ir pamėginta nustatyti, ar jos skiriamos tarminėje kalboje asmenų, kilusių iš šių dūnininkų teritorijos vietų: Karklėnai, Laukuva [...], Užventis, Vaŷniai [...], Batakiaĩ [...], Eřŷvilkas, Lauksargiai [...], Skaudvilė, Šaukėnai, Tauragė [...], Vainŷtas [...], Vidŷklė [...]. Informantai buvo prašomi išversti tas poras į savo tarmę ir pasakyti, ar skiriasi jos tarmėje ir (jeigu paaiškėdavo, kad skiriasi) kuo skiriasi“ (p. 143–144). „Tyrimo rezultatai, – kaip teigia autorius, – pasirodė stebėtinai aiškūs ir nedviprasmiški: visose minėtose dūnininkų ploto vietose (įskaitant ir tokias periferines šnektas, kaip Eřŷvilko ir Vidŷklės) tos poros skiriamos be jokių didesnių svyravimų – kiek dvejuoja tik asmenys, seniau atitrūkę nuo savo tarmės ir aktyviai jos nebevartoję. Vietoj bendrinės kalbos *ie, uo* visur tariaimi kiek mažesnio įtempimo ir ryškumo garsai, negu vietoj *y, ŷ* [...]“ (p. 144). Dėl to „*ie, uo* atitikmenis dūnininkų tarmėje, atrodo, tikslingiausia bus interpretuoti ir rašyti kaip dvibalsius *iŷ, uŷ*“ (p. 144). Tačiau ši eksperimentą ir jo metodą vertinant moksliniu požiūriu, vargu ar galima pripažinti pavykusių. Pirmoji eksperimentui paimta lk. žodžių pora *grŷodas* ir *grŷdas* į dūnininkų tarmę negali būti net ir išversta (taigi ir priešpastatoma bei eksperimentuojama), nes paties žodžio *grŷodas* dūnininkai neturi⁶. Taigi eksperimentas, paremtas dirbtinai išversta nebuvėle žemaitiška forma, šia prasme klaidingas. Eksperimento informantai, kaip citata rodo, buvo ne tikrieji vietiniai dūnininkų šnektų atstovai (mokslinis eksperimentas, o ypač siekiantis koreguoti ankstesnę nuomonę, atrodytų, tik pastarųjų tar-timi turėtų remtis), o tik asmenys, kilę iš dūnininkų teritorijos⁷. Bet ir pastarieji, būdami atitrūkę nuo gimtosios tarmės bei paveikti lk. įtakos, savaime suprantama, savo žemaitišku tarimu negali visapusiškai atstovauti to ploto šnektų fonetikai. O vien tik verčiant, – kaip A. Girdenis nurodo, – į tarmę atitinkamas lk. žodžių poras bei mėginant jas žemaitinti, vargu ar galėtų kam pavykti tuos kalbamų porų garsus ištarti lygiai taip, kaip jie yra tariaimi tarmėje. Juk šiuo atveju eksperimento informantai atliko tik imitatorių vaidmenį. O tarp imitacijos ir tikrovės lygybės ženklas nededamas. Taigi iš šių informantų tarimo objektyvioji tiesa faktiškai dar neryškėja, ir iš jo negalima spręsti, ką iš tikro tie dūnininkai turi vietoj lk. *ie, uo*. Padėti komplikuoja ir eksperimento šifravimo metodika. Kaip A. Girdenis nurodo, „Kiek pasitreniravę (po 4–5 bandymų), jie (=auditoriai, t. y. asmenys, perklausantys eksperimentuojamų garsų tarimą, pastaba mūsų – E. G.) lengvai nustatydavo, koki garsą – *-i* ar *iŷ*, *-u* ar *uŷ* – turi netgi izoliuoti, be konteksto pateikti žodžiai“ (p. 145). Eksperimentuojamo objekto šifravimas paprastai taip ir yra atliekamas, tačiau jei auditoriai girdimą dalyką suvokė ne iš karto, o tik po 4–5 treniruotės bandymų – aiškiausias įrodymas, kad ir šitokio tyrimo rezultatai negali būti tokie „stebėtinai aiškūs ir nedviprasmiški“, kokiais juos laiko A. Girdenis. Kaip matome, eksperimento išvados yra gerokai pritemptos. Dėl to iš tikro sunku jas priimti ir jomis remtis. Taigi A. Girdenio eksperimentas dar nėra pajėgus koreguoti senojo dėsniio apie lk. *ie, uo* atitikmenis dūnininkų šnektose.

⁶ Jo vietoje šiose šnektose gyvai vartojami *plikšalaĩ*. Be kita ko, žodžio *grŷuc* „gruodas“ niekur nemini nė ši reiškinį iškėles V. Grinaveckis, į kurio straipsnį A. Girdenis siunčia skaitytoją šio tipo pavyzdžių ieškoti (p. 143).

⁷ Pastebėtina, kad, pasirinkdamas eksperimentui informantus, A. Girdenis ne visada reiklus: informantas, kilęs iš Lauksargių šnektos turbūt dėl neapsižiūrėjimo eksperimente atstovauja dūnininkams, nors Lauksargių šnektą iš tikrųjų priklauso šiaurės vakarų aukštaičiams, žr. LKT, p. 173 ir žemėlapi.

2. Ide. *ā atitikmenys baltų kalbose

Lietuvių kalbininkas V. Mažiulis, nuodugniai susipažinęs su prūsų šaltiniais ir jų kalba, savo pastarųjų metų reikšmingose kalbotyros studijose yra iškėlęs naują koncepciją, pagal kurią jo įrodinėjama, jog jau (bendra) baltų senovėje ide. *ā bus buvęs išvirtęs į *ō⁸. Tuo remiantis, jo naujoviškai aiškinama daugelio liet. resp. baltų kalbų morfologinių reiškinių kilmė bei raida ir jų santykis su atitinkamomis kitų ide. kalbų morfologinėmis ypatybėmis. Kadangi ši koncepcija iki šiol vis dar tebėra gyvų diskusijų objektas⁹, nepretenduodami į galutinį šio klausimo sprendimą, mėginsime ide. *ā raidos klausimą baltų kalbose paanalizuoti iš dialektologo pozicijų.

V. Mažiulis, pateikdamas vokalizmą tokių XVI a. prūsų kalbos žodžių (Sembos tarmė)¹⁰, kaip *m-ū-ti* III 67₃ 'motina', *br-ā-ti* 'brolis' ir šio krašto XIII–XV a. vietovardžių *By-o-ten*, *Bey-o-ten* (plg. liet. *Bij-o-tai*), *Grind-o-s* (plg. liet. *grīnd-o-s*), *Layp-o* (plg. liet. *liep-a*)¹¹ iš vienos pusės ir vokalizmą tokių XIV–XV a. formų (atstovaujančių, matyt, prūsų pamedėnų tarmę¹²), kaip *m-o-the* E 170 'motina', *br-o-te* E 170 'brolis', *mens-o* E 154, 374 'mėsa' iš kitos bei laikydamas prūsų kalbos duomenis visų baltų kalbų vokalizmo istorijos orientyrais¹³, argumentuoja ir pagrindžia dvi hipotezes: a) „prūsiškasis *ū žodyje *m-ū-ti* III 67₃ (= lie. *m-ó-tė*, la. *m-ā-te*) negali būti išriedėjęs iš *ā[...] Šis pr. *ū tikriausiai yra kilęs iš užpakalinės eilės žemutinio pakilimo ilgo labializuoto balsio, žymėtino pr. *ō“; b) „sembų balsis *ā (*br-ā-ti* III) yra kilęs iš senesnio sembiškojo *ō“¹⁴. Kartu jis teigia, jog „Tokį pr. *ō [...] rodo ir seniausias prūsų kalbos rašytinis paminklas – Elbingo žodynėlis“¹⁵. Viso šio pamatu jis daro išvadą, jog „ide. *ā balsio raidą „balsio *ō kryptimi“ (pr. E *oa* resp. *o* = lie. *o*, t. y. *ō*, la. tarm. *ō* ir pan.) reiktų laikyti (bendra)-baltiškos senovės dalyku“¹⁶ ir visur jos tvirtai laikosi.

Ryšium su tuo atkreiptinas dėmesys, kad, kalbėdamas apie prūsų kalbą, K. Būga aiškiai nurodo dvi ryškiausias jos tarmes: šiaurinę ir pietinę, tarpusavyje gerokai besiskiriančias¹⁷. Pietine (pamedėnų) tarme apie 1400 m. parašytas I prūsų kalbos šaltinis – Elbingo (E) žodynėlis, šiaurine (Sembos), praėjus maždaug 150 m. po šio žodynėlio pasirodymo, parašyti prūsų katekizmai¹⁸. Taigi, kalbant apie ide. *ā

⁸ Ж. В. Мажюлис, Заметки по прусскому вокализму. – Вопросы теории и истории языка, Ленинград, 1963, стр. 192–194; V. Mažiulis, Baltų ir kitų indoeuropiečių santykiai, Vilnius, 1970 (toliau – V. Mažiulis, Baltų sant.), p. 11–25 tt. Šis klausimas liečiamas ir Й. Казлаускас, К развитию общепрусской системы гласных, „Вопросы языкознания“, 1962, № 4, стр. 20–24.

⁹ Ж. З. Зинкявичюс, О развитии балтийского вокализма, – Балто-славянский сборник, Москва, 1972 (toliau – Z. Zinkevičius, BV), стр. 5–14.

¹⁰ Ж. В. Мажиulis, Baltų sant., p. 11–12.

¹¹ Dar plg. K. Būga, Rinktiniai raštai, III, Vilnius, 1961 (toliau – K. Būga, RR, III), p. 106 minimus Sembos vietovardžius *Dywone-lauken*, *Kopte* (*Kupte*), *Aucopte*, *Pobeti*, greta *Pubethyn* bei žodžius *pōstam*, *pōmien*, *perōniskan*, *encops*, *encopts* ir kt.

¹² Ж. В. Мажиulis, Baltų sant., p. 13.

¹³ Ж. В. Мажиulis, ten pat, p. 21.

¹⁴ Ж. В. Мажиulis, ten pat, p. 12.

¹⁵ Ж. В. Мажиulis, ten pat, p. 13.

¹⁶ Ж. В. Мажиulis, ten pat, p. 24.

¹⁷ Ж. К. Бūга, RR, III, p. 104–110.

¹⁸ Ж. В. Мажиulis, Prūsų kalbos paminklai, Vilnius, 1966, p. 27–29.

atitikmenis prūsų kalbos paminklų vokalizme ir iš jų norint ką spręsti apie ide. *ā raidą visose baltų kalbose, iš akių neišleistini ne vienos, o dviejų savarankiškų fonetinių sistemų — pietinės ir šiaurinės prūsų tarmės — vokalizmo ypatumai ir jų skirtumai. Šių dviejų prūsų tarmių skirtumą, be kita ko, atspindi ir V. Mažiulio minimas prūsiškų žodžių bei prūsų vietų vardų vokalizmas (skirtingi ide. *ā refleksai). Tačiau abi V. Mažiulio pateikiamos hipotezės išplaukia vien tik iš Sembos tarmės (šiaurinės prūsų tarmės) šios kilmės ū ir ā refleksų. Bet kaip tada aiškinti tuose pačiuose Sembos tarmės tekstuose prieš tuos pačius lūpinius (ar gomurinius) šalia ū (*m-ū-ti*, *poglab-ū*) lygiagrečiai egzistuojantį ir ō, o (*pōstam*, *Layp-o*)? Taigi *pōstam*, *Layp-o* ir analogiškų pavyzdžių vokalizmas su ō (o) iš ide. *ā rodytų, kad Sembos tarmėje tas ō refleksas objektyviai egzistavęs šalia jos ū(u). Ir jo reali koegzistencija su ū dar nerodo, katras jiedviejų senesnis, ypač kad sembų vietovardis *Kopte* K. Būgos pateikiamas su savo gretimine forma *Kupte*¹⁹. Sembų ō(o) kaip ir ū(u) buvimas šalia ā (*brāti*) taip pat neduoda pamato ir jų ā kildinti iš sembiškojo *ō (t. y. iš sembiškojo archetipinio *ō). Kadangi pietinėje prūsų tarmėje V. Mažiulio minimi tik ide. *ā refleksai o ir oa (*oa* : *s-oa-lis* E 293 'žolė' atveju, V. Mažiulio teigimu, taip pat reiškia, be abejo, pr. *ō²⁰), lieka nepaaiškintas jos balsis a (< ide. *ā) tokiuose žodžiuose, kaip *pon-a-sse* E 90 'panosė' (plg. *n-o-zy* E 85 'nosis'), *pom-a-tre* E 180 'pamotė' (plg. *m-o-the*), egzistuojantis lygia greta su tos pačios kilmės refleksais o, oa (*m-o-the*, *lubbo* E 206 'Brett'²¹, *m-oa-zo* E 178 'Mume'). Taigi jei pietinėje šnekoje ide. *ā atstovauja trys refleksai, jų visų čia paisytina, ir atskleistas jų tarpusavio santykis. Visa tai rodytų, kad abiejų (šiaurinės ir pietinės) prūsų tarmių paminkluose turimasis realus (ne archetipinis!) ide. *ā refleksas ō. Jis egzistavo lygiagrečiai su kitais refleksais, esančiais dažniausiai kitose žodžio pozicijose. Tačiau tai neduoda pamato teigti, kad visi kiti abiejų tarmių ide. *ā refleksai galėtų būti iš jo išriedėję ir kad jis būtų jų pirmtakas, pats pirmasis ide. *ā refleksas (bendra)-baltų senovėje ar turėtų bent kokią pirmenybę prieš juos. Taigi turimoji ide. *ā skirtingų refleksų situacija nepatvirtintų nuomonės, jog ide. *ā raida „balsio *ō kryptimi“ būtų prasidėjusi nuo *ō, kurį reikėtų laikyti (bendra) baltiškos senovės dalyku. Skirtingi ide. *ā refleksai šiuose prūsų rašto paminkluose sako, kad jo raida abiejose prūsų tarmėse nebus buvusi vienoda. Jie visų pirma rodo, kad pietinėje tarmėje esantis a refleksas galėtų rodyti (ir turbūt rodo) patį pirminį ide. *ā atitikmenį joje, patvirtinantį tradicinę nuomonę, kad ide. *ā (bendra) baltų senovėje buvo taip pat *ā. Dėl to, kad jis šiuo atveju trumpas, padėties negalėtų keisti. Tačiau pats faktas, kad ir seniausiame prūsų šaltinyje — Elbingo žodynyje ide. *ā refleksas a egzistavo realiai, vėl lyg ir nepatvirtintų išvados ide. *ā raidą (bendra) baltų senovėje prasidėjusią nuo *ō. Kiti šios tarmės paminkluose esantys ide. *ā refleksai (*oa*, o) rodytų, kad čia vis dėlto baltų *ā (ne *ō) bus siaurėjęs ir daręsis kiek uždarėsnis. Dėl viso to jis bus labializavęsis ir tik virtęs (*s-oa-lis*) ar išvirtęs į o (*m-o-the*, *gald-o-* E 365 'gelda'). Šiaurinėje prūsų tarmėje šio *ā raida bus aiškiai skyrusis, buvusi kitokia. Šios tarmės prūsų rašto paminkluose turimi irgi trejopi ide. *ā refleksai. Po lūpinių ir gomurinių žodžio kamienų paprastai turimas refleksas ū, nors kartais vietoj jo tais pat atvejais pasitaiko ir ō (o). Visais kitais atvejais ide. *ā čia išlikęs

¹⁹ Plg. K. Būga, RR, III, p. 106.

²⁰ Žr. V. Mažiulis, Baltų sant., p. 13–14.

²¹ Žr. J. Endzelīns, Senprūšu valoda, Rīgā, 1943, p. 205.

sveikas. o šalia u dažnas ir vietų vardų kamienuose ir po m, v, j, k, s, p²². Žodžio gale po lūpinių ir gomurinių dėsningai turimas ū (tik čia greta pasitaiko u: *laiku* III 37₁₈ 'sie halten'). Visais likusiais atvejais žodžio gale ide. *ā atliepia refleksas o. Taigi čia ide. *ā pirminė stadija irgi bus buvusi *ā. O *ā o kryptimi bus kitęs tik po lūpinių, gomurinių ir žodžio gale (vietovardžiuose dar ir po j, v, k, s). Kitais atvejais jis išliko sveikas (*br-ā-ti*). Bet tas kitėjimas nurodytais atvejais čia vėl, matyt, bus skyręsis nuo pietinės tarmės. Baltų *ā vietoj čia turimas ū(u), kaip teisingai yra pažymėjęs V. Mažiulis²³, tiesiog iš *ā fonetiškai atsirasti negalėjo. Taigi tas *ā virtimas į ū, šiaip ar taip, turėjo pereiti (ir perėjo) per ō laipsnį²⁴. O tą laipsnį kaip tik ir rodo žodžiai su šiuo refleksu. Tačiau ō čia greičiausiai bus smarkiau siaurėjęs, daręsis uždaresnis. Dėl to jis galėjo supanašėti su ū, į jį tik virsti ar ir visai juo išvirsti (pvz., *pōstam*, *-m-ū-ti*, *deiū-ū-tai* III 115₁₄ 'selig', *poglab-ū*, *laik-u*). Panaši nekirciuoto baltų *ā raida yra vykusį ir dalyje lietuvių veliuniškių šnektos bei jai artimose vietose²⁵.

Čia aptartieji ide. *ā refleksai prūsų kalbos paminkluose leidžia daryti tokias išvadas:

1. ide. *ā turbūt buvo pažįstamas visoms baltų kalboms ir jų tarmėms kaip platus atviras *ā.

2. Pietinėje prūsų kalbos tarmėje, t. y. tarmėje, kuria parašytas Elbingo žodynėlis, šis baltų *ā (turimas refleksas a) bus siaurėjęs, labializavęsis, artėjęs prie jo (oa) ar ir visai išvirtęs o.

Šiaurinėje prūsų tarmėje – katekizmo tarmėje – baltų *ā (turimas refleksas ā) bus siaurėjęs ir labializavęsis tik po lūpinių, gomurinių ir žodžio gale (vietovardžiuose dar ir prieš v, j, k, s). Kitais atvejais čia jis išliko sveikas. Jo kitimas čia bus kiek skyręsis nuo pietinės tarmės. Dėl didesnio siaurėjimo čia jis bus daręsis vis labiau įtemptas, uždaras, ir, išvirtęs į ō, kuris savo spalva bus buvęs labiau artimas ū ar ir visiškai juo virtęs. Baltų *ā siaurėjimo ir labializacijos banga, plisdama istorinė baltų teritorija iš pietvakarių į šiaurės rytus, pirmiausia bus pasiekusi lietuvių kalbos plotą, didelei jos tarmių daliai duodama refleksą ō, žemaičiuose jį paversdama uo (išskyrus Karklės šnektą). Rytų aukštaičių ir rytų dzūkų tarmės jį bus pasiekusi vėliausiai. Dėl to čia ir dabar tas ā vietomis yra išlikęs visuotinai, o vietomis – tik iš dalies. Latvių kalbos (išskyrus latgalius) baltiškojo *ā siaurėjimo ir jo labializacijos banga nepasiekė, ir čia jis išliko nepakitęs.

3. ide. *ā refleksas o baltų kalbose ir jų tarmėse turbūt yra antrinis.

E. GRINAVECKIENĖ

M. Kondratiuk, *Nazwy miejscowe Południowo – wschodniej Białostoczczyzny*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1974, 304 p. (su žemėla piau).

Lenkijos Liaudies Respublikos Mokslų Akademijos serijinio leidinio „Monografie Slawistyczne“ 29-ame numeryje išspausdintas Slavistikos instituto mokslinio darbuotojo dr. Michalo Kondratiuko veikalas „Białystoko vaivadijos pietrytinės dalies vietovardžiai“ daugeliu aspektų įdomus ir baltistams.

²² Žr. K. Būga, RR, III, p. 106.

²³ Žr. V. Mažiulis, Baltų sant., p. 12.

²⁴ Plg. Z. Zinkevičius, BV, p. 12.

²⁵ Plg. A. Salys, Kelios pastabos tarmių istorijai, APh IV, Kaunas, 1933, p. 28; Z. Zinkevičius, Lietuvių dialektologija, Vilnius, 1965, p. 68 ir žemėl. Nr. 32, 33.